

Jordbrukstaxeringsreformens epilog

Av jur. kand. och pol. mag. Leif Mutén.

Övergången till kalenderårsredovisning för de jordbrukare, som tidigare redovisat per den 30/6 och icke år 1954 önskade övergå till redovisning jämlikt bokföringsmässiga grunder, reglerades, som tidigare berörts (SN 1954 sid. 271 ff.), genom anvisningar av RN (RN medd. 5:1 1953). I denna, som var avfattad i "bör"-form, förordades omläggning genom taxering för ett 18-månadersår. På många håll uppfattades anvisningen som bindande, och detta även i sådana fall, där uppdelning av taxeringen på ett 6-månaders och ett 12-månadersår skulle ställt sig gynnsammare för de skattskyldiga. RR har emellertid i utslag på besvär av en TI (RÅ 1956:1350—1368) givit de kommentatorer rätt, som ansett valfrihet för de skattskyldiga ha förelegat på denna punkt. I ett flertal fall torde även ifrågavarande skattskyldiga genom senast i december 1954 anförda besvär hos PN ha erhållit önskad uppdelning av taxeringarna för övergångsåret.

Emellertid har det förekommit beklagliga fall av rättsförluster, då skattskyldiga felaktigt förlitat sig på att RN:s anvisning, vilken trots diskussioner under vintern 1953-54 av nämnden lämnades utan klagörande kommentar, vore ett riktigt uttryck för gällande rätt och därför avstått från anlitan av besvärsvägen. Initiativ från TI:s sida för tillrättsläggande av dessa fall torde ej ha medhunnits.

Vidare har det förekommit, att skattskyldiga, som först mot slutet av 1954 fått kännedom om att den meddelade anvisningen ej var bindande, fått sina då anförda besvär avvisa på grund av att deras taxeringar för 18-månadersåret redan varit föremål för PN:s efter särskild prövning meddelade beslut. I tre sådana fall har RR genom utslag den 2/10 1957 stadfäst underinstansernas desertionsutslag och samtidigt avslagit resningsansökningar. I minst ett av dessa hade den ödesdigra sakprövningen uteslutande föranletts av ett slarvfel från TN:s sida. Mot bakgrunden av den RR:s praxis i resningsärenden, enligt vilken resning icke medgives på grund av att RR:s praxis svängt måste det emellertid framstå som naturligt, att RR inte genom bifall till ansökningarna ville ge RN:s anvisningar större auktoritet än vad dess egna prejudikat äger.

Om historien medför, att RN fortsättningsvis avstår från meddelandet av oförbindande anvisningar i "bör"-form behöver resultatet inte beklagas. Däremot är det uppenbart, att detta och andra fall, där RN:s anvisningar åsidosatts av RR, varit ägnade att generellt göra nämnden mindre benägen att meddela anvisningar, än kanske önskvärt vore. För att anvisningarna skall fylla sin funktion lär nämligen krävas, att de skattskyldiga inte annat än i yttersta undantagsfall behöver räkna med rättsförluster genom att iaktta

dem. Eftersom de till skillnad från förhandsbeskeden inte kan underställas RR:s prövning, torde anvisningarna i mindre grad än de av RR prövade förhandsbeskeden äga den för funktionen som rättskälla behövliga auktoriteten. (Jf även Helmers, Kringgående av skattelag, sid. 215 f.) Så mycket större anledning borde därför finnas att — på sätt RN även föreslagit i sitt yttrande över betänkandet om fullföljdsbegränsning — utvidga rätten att erhålla förhandsbesked även till sådana frågor,

där prejudikatsintresset är det avgörande (jfr denna årg. sid. 150 ff.).

Men hur det än blir med den saken, kvarstår tyvärr en otillfredsställande olikformighet vid 1954 års övergång till kalenderårsredovisning. Den hade kunnat undvikas, om ett ingripande skett i tid. Minnet av detta misslyckande lär ingalunda vara ägnat att befärja den önskvärda utvecklingen av ett gott förtroendeförhållande mellan skattskyldiga och taxeringsmyndigheter.